

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091
0301 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Thomas Møller, 74 16 81 26

Uttalelse til søknad om konsesjon - Ugedal Energi AS - Ugedal kraftverk - Åfjord kommune

Statsforvalteren har mottatt ovennevnte konsesjonssøknad til uttalelse. Det søkes om konsesjon for eksisterende kraftverk.

Ut ifra hensynet til barn og unge, helse og omsorg, samfunnssikkerhet og reindrift, har vi ingen merknader. Under følger våre innspill:

Landbruk

Det framgår ikke om landbruksinteresser berøres av tiltaket. Dersom landbruksinteresser berøres av tiltaket, legger vi til grunn at evt. negative konsekvenser søkes unngått, evt minimeres.

Klima og miljø

Anadrome fisk og nasjonalt laksevassdrag

Bestandsstatusen til laks og viktigheten av bestandene både økonomisk og biologisk er godt kjent. Trenden er svært bekymringsverdig, og det iverksettes strenge tiltak for å sikre både bestandsstørrelse og genetisk integritet.

Stortingsproposisjon nr. 32 (2006-2007) - Om vern av villaksen om ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorder peker ut Stordalselva som et nasjonalt laksevassdrag. Åfjorden er også vurdert som en nasjonal laksefjord. Formålet med utvelgelse av nasjonale laksevassdrag- og fjorder var å gi de viktigste laksebestandene særlig beskyttelse.

Jamfør St.prp nr. 32 kan vassdragsreguleringer med vannkraft som formål kun få tillatelse om det «ikke fører til endring av naturlig vannføring, vanntemperatur, vannkvalitet eller vandringsforhold som er av nevneverdig negativ betydning for laksen». Statsforvalteren mener denne tiltaket og søknaden ikke oppfyller disse forutsetningene.

Elvemusling

Det er gjennomført undersøkelser som ikke har påvist elvemusling (sårbar på Rødlista). Vi regner med det har vært en vanlig undersøkelse med vannkikkert, på same stasjonene som el-fiske. Selv om det ikke er påvist elvemusling, kan det være enkeltindivider i elva. Vi forventer at dette undersøkes med eDNA-prøver over og nedenfor kraftverksuttaket.

Hvis det blir påvist elvemusling på eDNA-prøvene må det gjennomføres flere undersøkelser for å påvise bestandstørrelsen, hvor eventuelle individer står, og å vurdere redoks-potensiale i substratet. Redokspotensialet vil i tillegg til å vise substratets egnethet for elvemusling si noe om det er nok vanngjennomstrømning for fiskerogna i grusen.

Statsforvalteren gir **faglig råd** om å ta eDNA-prøver for å undersøke elvemusling. Ved funn gir vi faglig råd om å undersøke redokspotensiale og å kartlegge vassdraget for å finne individene.

Naturtyper

Vi er kritiske til at det ikke er kartlagt naturtyper i og ved påvirket elvestekning, selv om man ikke kartla dette på 90-tallet. Vi er enige i at man kan anta at naturtypene er blitt degraderte, men det må undersøkes hva som finnes slik at det kan vurderes og i iverksettes tiltak for en eventuell restaurering. Livet i elva, og den økologiske tilstanden for fisk og akvatiske organismer er avhengige av funksjonelle økosystemer på land ved elva for næring, temperatur, skjul, vannhastighet og vannkvalitet.

Arbeidet med naturtyper, spesielt i ferskvann, er utviklet de siste årene. Dette inkluderer nytt system for kartlegging av naturtyper i ferskvann, og ny metodehåndbok i 2022. Det er også kommet ny kartleggingsinstruks for terrestriske naturtyper i 2024.

Rødlista for naturtyper kom i 2018. For ferskvannspåvirkete naturtyper kan det nevnes fossesprøytsoner/fosse-eng (sårbar) og elvevannmasser (nær truet) og bekkekløft (intakt). For anadrom fisk vil også flomskogsmark (sårbar) være svært viktig for vanntemperaturer, skygge og skjul, i tillegg til å være viktig for næringstilgangen både direkte og indirekte. I tillegg er det registrert trønderflekklav ved nabodalen som kan indikere boreal regnskog.

Statsforvalteren gir **faglig råd** om å øke kunnskapen om vassdraget og de naturtypene som påvirker og blir påvirket av elva. Under her ligger naturtypekartlegging med tiltak for restaurering.

Endring av fraført strekning

Vi ser svært alvorlig på at det fraføres vann på anadrom streking i et nasjonalt laksevassdrag, og at dette er gjort uten tillatelse fra NVE med de formelle prosessene det innebærer. Vi forventer at det vurderes av NVE om tiltaket bør rettes slik at fraført strekning blir likt den omsøkte strekningen. Dette vil innebære mindre kraft, men også mindre og mer akseptabel miljøpåvirkning som er i henhold til vannforskrift og naturmangfoldloven.

Statsforvalteren gir **faglig råd** om å vurdere å minske strekningen som blir fraført vann, fra dagens strekning til den opprinnelige strekningen på 280 meter som ble vurdert i 1997.

Miljøtilpasset vannføring

Det er positivt at det ble innført minstevannføring etter avtale, men denne er kun på alminnelig lavvannføring. Det er lagt ved bilder på ulike vannføring i søknaden, men det er vanskelig å vurdere vanndekt areal. For å sikre en minstevannføring som gir et økologisk funksjonelt elveøkosystem må vanndekt areal modelleres.

I tillegg må det sikres at elva får et mer naturlig flomregime. Dette kan være at det kjøres vår- og høstflommer, i tillegg til vurdering av om man bør ha ulike vannføring i løpet av året. Naturlige flomregimer sikrer en mer naturlig massetransport i elva. Det vil si flytting av masser med ulike størrelse, og mindre finstoff for å hindre nedslamming av elva-. Dette vil også sikre naturlig vannføringsvariasjon til arter som er tilpasset flom.

Statsforvalteren gir **faglig råd** om å modellere vanndekt areal på ulike vannføringer. Først når denne modelleringen er gjort kan man sikre en funksjonell og for å se hvordan vannstandssenking vil påvirke vassdraget. Vi gir også faglig råd om å sikre et naturlig flomregime i vassdraget.

Omløpsventil

Det essensielt at det installeres en omløpsventil. Det er ofte vist til at vannstandssenkingen må være mindre enn 5—13 cm per time for å minimere stranding av fisk. Vi ser for oss at det også her bør modelleres vanndekt areal ved ulike vannstand, slik at man ser hvordan ulike vannstandssenkinger påvirker ulike deler av vassdraget. Ulike vannføringer- og vannstandssenkinger vil påvirke ulike stadier av fisk ulikt, basert på fiskens mobilitet. Rogn i grusen og plommeseckkyngel vil påvirkes mer på grunn av lav mobilitet. Det bør derfor også ses på om det skal være ulike krav til hastighet på vannstandssenkingen i ulike deler av året.

Vi fraråder strekt å godta start- stoppkjøring ved kraftverket for å minske miljøpåvirkningen.

Statsforvalteren gir **faglig råd** om å kreve omløpsventil for å hindre for rask vannstandssenking.

Statsforvalterens konklusjon

Det er svært alvorlig at det fraføres vann på anadrom strekning i et nasjonalt laksevassdrag. Det er viktig at man gjennomfører avbøtende tiltak for å sikre at man overholder vannforskriften og naturmangfoldloven i tillegg til internasjonale konvensjoner og nasjonale forventninger om forvaltning av akvatiske økosystemer (for eksempel rundskriv T2/16 og Stortingsproposisjon nr 32 om nasjonale laksevassdrag -og fjorder).

Statsforvalteren er positiv til å stille på en eventuell befarings.

Det fremmes følgende faglige råd:

1. Vi gir faglig råd om å ta eDNA-prøver for å undersøke elevmusling.
2. Vi gir faglig råd om å øke kunnskapen om vassdraget og de naturtypene som påvirker og blir påvirket av elva.
3. Vi gir faglig råd om å vurdere å minske strekningen som blir fraført vann, fra dagens strekning til den opprinnelige strekningen på 280 meter som ble vurdert i 1997.
4. Vi gir faglig råd om å modellere vanndekt areal på ulike vannføringer.
5. Vi gir faglig råd om å kreve omløpsventil for å hindre for rask vannstandssenking.

Med hilsen

Frode Rabben (e.f.)
underdirektør
Kommunal- og justisavdelingen

Thomas Møller
seniorrådgiver
Kommunal- og justisavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent

Saksbehandlere:

Kommunal og justis: Thomas Møller – 74 16 81 26

Klima og miljø: Anveig Nordtug Wist- 73 19 93 37

Landbruk: Anne Berit Lein – 74 16 82 09

Samfunnssikkerhet: Anette Lie – 74 16 83 03

Oppvekst og Velferd, Helse og omsorg: Ann Marit Kristiansen – 74 16 84 37

Reindrift: JoOakim Nyeng – 74 14 80 50

Kopi til:

Åfjord kommune

Trøndelag fylkeskommune

Øvre Årnes 7

Fylkets hus, Postboks 2560

7170

7735

ÅFJORD

STEINKJER